

AKTUALNO

zadovoljni, glede na večletno povprečje pa lahko govorijo o povprečni sezoni. Začeli so jo 28. novembra, doslej pa so naštel do (»čez palec«) 200 tisoč obiskovalcev. Zaprtje predvidevajo v začetku aprila oziroma malce pozneje na Arehu. Odvisno od gospodarnosti poslovanja. »Lani smo imeli okoli 150 tisoč obiskovalcev, kar je še na meji, da ne poslušaj z izgubo.«

Manj denarja, več poldnevne smuke

»Trenutno obratuje 32 središč, članov združenja (teh je 45, med njimi vsa največja, op. p.). Glede na to, da smo že pri milijonu obiskovalcev, pred nami pa so še počitnice (pogovarjali smo se drugi dan prvega tedna šolskih počitnic, op. p.), poleg tega utegnejo nekatera središča zavleči smuko globoko v pomlad, bi lahko to sezono sklenili blizu dveh milijonov,« je dejal Božičnik. »Pozna se sicer skoraj enomesečna prekinitev na Kaninu, ki dokazuje, kako pomembno je smučišče za turistični kraj – primanjkljaj za celotno Bovško je zagotovo okoli milijon evrov.«

»Zime spremljam že dobri dve desetletji in letošnje je količina snega rekordna. Poleg tega so po dolgem času padavine prišle z zahoda – če ne bi imeli na Pohorju, na primer, umetnega zasneževanja, bi bil prvi del sezone zelo slab v primerjavi s prejšnjim in letom prej, ko smo padavine dobivali z vzhoda. Tokrat pa je zasnežilo tudi tista smučišča, ki so brez umetnega snega (recimo Kanin in Vogel, op. p.),« je dejal Pintar. »Na Pohorju se malo na sezono pravočasno pripravili z umetnim zasneževanjem (vsa večja smučišča umetno zasnežujejo že skoraj vse proge, op. p.), imeli smo srečo z vremenom med božično-novoletnimi prazniki in hrvaškimi počitnicami takoj po novem letu. Do sredine januarja smo imeli izvrstno vreme in na Rogli smo do takrat izboljšali lansko rekordno leto za 19 odstotkov. Potem se je vreme poslabšalo; k sreči je spet boljše in z obiskom smo zadovoljni.« Krizo, je dodal, občutijo zlasti kot spremenjeno strukturo gostov – več je dobrih potrošnikov; v tej sezoni so imeli dve skupini iz Turčije, »izvrstnih gostov«, ki so posegali od smučarskih šol do masaž, je povedal. »Tako nameravam tudi povečati trženje v Turčiji, navsezadnje ima Slovenija Adrijino povezavo z Istanbulom in smiselno se nam zdi povečevati trge, s katerimi že imamo letalske povezave.«

Božičnik je ob tem še pripomnil, da se kriza verjetno kaže tudi v večji prodaji poldnevnih vozovnic kot v prejšnjih letih –, čeprav je razlika v ceni na Kravcu, recimo, zgolj štiri evre.

Nabucco, Južni in Severni tok ter er

ANA STANIČ

Januarska plinska vojna med Rusijo in Ukrajino je sprožila nove nujne pozive h krepitvi energetske varnosti Evropske unije.

EU z uvozom pokriva polovico svojih potreb po plinu, od tega ga 25 odstotkov (približno 120 milijard kubičnih metrov) uvozi iz Rusije. Kar 80 odstotkov ruskega plina prihaja v EU čez ukrajinsko ozemlje. Po pričakovanih bo do leta 2030 več kot 70 odstotkov plina v EU prihajalo iz uvoza.

Številni menijo, da je za energetske varnost EU ključno zagotoviti več različnih poti dobave in transporta plina – tako bi zmanjšali vlogo Rusije kot dobavitelja in Ukrajine kot tranzitne države. Nabucco, Južni tok in Severni tok so glavni projekti, o katerih trenutno potekajo razprave.

Plinovod Nabucco, o katerem razmišljajo že od leta 2002, bi Evropi zagotovil neposreden dostop do nekaterih največjih nahajališč plina zunaj Rusije. Čeprav njegova trasa še ni dokončno določena, pa naj bi potekala skozi Azerbajdžan, Gruzijo in Turčijo, vse do Avstrije kot končne države. Pogajanja med EU, Turčijo in srednjeazijskimi državami so se po januarski prekinitvi dobave plina okrepila, medvladne sporazume pa naj bi po pričakovanih podpisali do junija. Vendar pa je Nabuccov dobavni potencial odvisen od zmožnosti zagotovitve oskrbe s plinom ter zagotovitve finančnih sredstev, obe pa sta še negotovi.

Plina za Nabucco še ni

Plin zanj še ni zagotovljen. Začetne potrebe naj bi sicer pokrili iz Šah Deniza v Azerbajdžanu, vendar vsakršno odlašanje izvedbe tega projekta zmanjšuje možnost za to oskrbo. Kot je v Davosu letos poudaril predsednik Azerbajdžana, njegova država na uresničitev projekta ne more čakati neskončno dolgo in bo kmalu preučila ponudbo Rusije, ki je julija lani predlagala, da bi kupovala ves azerbajdžanski plin po evropskih tržnih cenah.

Tudi ob (morebitni) zagotovitvi oskrbe z

ALTERNATIVNI PARTNERJI – Rusija ne prodaja plina samo Evropi, pač pa krepi energetske partnerstvo tudi na Daljnem vzhodu. Prejšnji teden je začel obratovati terminal LNG na otoku Sahalin, ki ga je zgradil ruski Gazprom v sodelovanju s britansko-nizozemsko družbo Royal Dutch Shell. Otvoritev projekta, vrednega 22 milijard dolarjev, so se udeležili (z leve proti desni) nizozemska ministrica za gospodarstvo Maria van der Hoeven, ruski predsednik Dmitri Medvedjev, mlajši sin britanske kraljice princ Andrew, vojvoda yorški, in japonski premier Taro Aso. S terminala naj bi letos odpremi 50 tankerjev, večino na Japonsko, polno zmogljivost pa bo terminal dosegel leta 2010.

azerbajdžanskim plinom ostaja nejasno, iz katerih virov bodo dobavljali dodatne količine plina glede na pričakovano zmogljivost plinovoda, ki naj bi do leta 2020 znašala 31 milijard kubičnih metrov. Možni viri oskrbe s plinom so Turkmenistan, Kazahstan, Iran, Irak, Egipt in Rusija (v razpredelnici spodaj so ocene njihovih rezerv in proizvodnih zmogljivosti v letu 2007), vendar je zagotovitev oskrbe iz omenjenih držav negotova: prvič ni jasno, ali lahko Turkmenistan, Kazahstan, Irak ali Egipt v časovnem okviru, določenem za oskrbo Nabucca, dovolj povečajo proizvodnjo.

Zanesljivost oskrbe iz Turkmenistana in Kazahstana je še dodatno negotova: obe državi sta odvisni od zgraditve transkaspjskega plinovoda, katerega načrtovanje je šele v začetni fazi, zanj pa je potrebno tudi soglasje Rusije in Irana; količine plina, ki jih lahko dobavlja Turkmenistan, so dodatno omejene, saj je ta država pred kratkim podpisala nov sporazum o dobavi z Rusijo (prav tako Uzbekistan, ki bo tja pošiljal vse svoje zaloge), poleg tega pa je s 30-letno pogodbo zavezana k črpanju 30 milijard kubičnih metrov naravnega plina letno za

Kitajsko. Ruska vojaška intervencija v Gruziji lansko poletje je pokazala ranljivost Gruzije kot tranzitne poti za srednjeazijski plin. Kazahstan je prejšnji mesec na vrhu v Budimpešti dal jasno vedeti, da zaradi projekta, katerega izvedba je malo verjetna, ne bo tvegala spora z Rusijo, saj bi bilo to nesmiselno s komercialnega, političnega in strateškega vidika, zlasti potem, ko je Rusija srednjeazijskim državam vnovič ponudila, da bo njihov plin od letos plačevala po tržnih cenah, s čimer se je občutno zmanjšala ekonomska privlačnost Nabucca.

Iran je ključen za uspeh Nabucca

Zagotovitev oskrbe s plinom iz Irana se tako zdaj, bolj kot kdaj koli, zdi ključna za vzdržnost projekta Nabucco. Iran ima druge največje zaloge plina na svetu, takoj za Rusijo. Možnost njegove vključitve v projekt bi lahko postala realna zaradi sprememb, ki jih v odnosu do Irana napoveduje nova ameriška administracija, ter bližajočih se volitev v Iranu. A o tem je še prezgodaj govoriti. Navsezadnje je v poročilu Evropskega parlamenta z dne 4. februarja kot možen dodaten vir oskrbe s plinom omenjena tudi Rusija, čeprav bi bilo to po mnenju nekaterih v nasprotju z osnovnim namenom projekta – to je izoginitev Rusiji.

Negotovo je tudi financiranje Nabucca. Konzorcij Nabucco mora namreč 70 odstotkov od predvidenih 10 milijard evrov, kolikor naj bi stal projekt, zagotoviti iz zunanjih virov. EU je doslej zagotovila 250 milijonov evrov, medtem ko je Evropska investicijska banka načeloma zagotovila četrtno

vloženih sredstev ob podpisu ustreznih medvladnih sporazumov. Čeprav naj bi pri projektu sodeloval tudi EBRD, bodo večino potrebnih sredstev vendarle morale zagotoviti finančne ustanove, ki bodo zaradi finančne krize zahtevale jamstva Evropske unije. O vrsti in obsegu teh jamstev potekajo razprave, zato je o njih še prezgodaj govoriti.

Negotovosti z zvezi z Nabuccom pa izkorišča Rusija, ki v ospredje potiska projekta Severni in Južni tok. S prvim bi plin dobavljala Nemčiji skozi podmorski plinovod in tako obšla Belorusijo, Poljsko in baltske države, ki jih ima Moskva za nezanesljive in negativno naravnane do Rusije. Z drugim pa bi plin prihajal v srednjo Evropo, pri čemer bi obšel Ukrajino. Nemška kanclerka je v začetku tega meseca vnovič podprla projekt Severni tok. Medtem pa se Rusija ukvarja z iskanjem podpore za Južni tok in je za sodelovanje v njem dobila zagotovila Srbije, Madžarske, Grčije in Bolgarije.

Severni tok verjetnejši od Južnega

Skozi Severni tok naj bi letno priteklo do 55 milijard kubičnih metrov plina, njegov zagon pa je predviden v letu 2012 (ob predpostavki, da bo EU do konca letošnjega leta dala projektu zeleno luč). Južni tok, skozi katerega naj bi v distribucijsko središče v Bolgariji skozi podmorski plinovod z ruske črnomoške obale letno priteklo do 30 milijard kubičnih metrov plina, naj bi začel delovati v letu 2013. Od obeh projektov je bolj verjetna uresničitev Severnega toka. Gazprom ocenjuje ceno Južnega toka na 24 milijard dolarjev, kar je bistveno več kot

REZERVE IN PROIZVODNJA ZEMELJSKEGA PLINA

konec leta 2007

država	rezerve (bilijoni kubičnih metrov)	odstotni delež v svetovnih rezervah	Proizvodnja (milijarde kubičnih metrov)
Rusija	44,5	25,2	607,4
Azerbajdžan	1,28	1,1	27,3
Turkmenistan	2,67	1,5	10,3
Kazahstan	1,9	1,1	27,3
Uzbekistan	1,74	1	58,5
Egipt	2,06	1,2	46,5
Iran	27,8	15,7	111,9
Irak	3,17	1,8	0
Sirija	0,29	0,2	5,3

DELO Vir: BP Statistical Review of World Energy 2008

energetska varnost EU

za projekt Nabucco. Kaže, da ostajata Rusija in Gazprom neomajna v prizadevanjih za uresničitev projekta Južni tok, kljub dvomom v njegovo ekonomsko vzdržnost. Vendar upad dohodka od nafte v Rusiji in Gazpromu, kot posledica finančne krize, zbuja pomisleke o vzdržnosti projekta, saj je ta zdaj bolj odvisen od zunanjih in zasebnih finančnih virov.

Prezgodaj je napovedati, kateri izmed omenjenih projektov bo tudi uresničen. Že zdaj pa je jasno, da noben izmed njih, posamezno ali skupaj, ne bo rešil vprašanja evropske energetske varnosti in oskrbe. Tudi če bi uresničili vse tri projekte, ti ne bi mogli nadomestiti količine plina, ki v Evropo trenutno prihaja čez Ukrajino. V vsakem primeru bo v EU čez Ukrajino še naprej prihajal pomemben del plina, zato je za energetska varnost EU ključnega pomena zagotovitev tranzita skozi to državo.

Kdo bo obnavljal infrastrukturo v Ukrajini?

Zaradi tega je evropski komisar za energijo 22. januarja EU pozval k naložbam v ukrajinski tranzitni sistem, ki je potreben nujne posodobitve. Mednarodna konferenca na to temo pod pokroviteljstvom EU bo potekala 23. marca v Bruslju. Tako Gazprom kot države članice EU se zavzemajo za ustanovitev večdržavnega konzorcija, ki bi prevzel lastništvo nad ukrajinsko infrastrukturo za tranzit plina. Vprašanje je, ali bo Ukrajina v to privolila, saj bi tako izgubila glavni pogajalski adut v pogajanjih tako z Rusijo kot z EU. Vendar nezmožnost, da bi svojo infrastrukturo posodobila z lastnimi sredstvi, ne pušča Ukrajini skoraj nobene druge možnosti, kot da zaprosi za pomoč od zunaj. Volitve, ki bodo v tej državi čez nekaj mesecev, so okrepile bojzani nekaterih krogov v EU, da se utegne Ukrajina po morebitni zmagi stranke Viktorja Janukoviča bolj obrniti k Rusiji in tako spodkopati možnosti za doseg sporazuma o vzpostavitvi mešanega večdržavnega lastništva nad ukrajinskim plinovodom. Takšen zasuk bi dodatno zmanjšal manevrski prostor EU pri pogajanjih z Rusijo, čeprav je malo verjetno, da bi se zaradi tega v prihodnosti povečalo tveganje nove prekinitve dobave plina.

Med drugimi možnostmi povečanja energetske varnosti, ki jih trenutno preučujejo v EU, so naložbe v obnovljive vire, povečanje zmogljivosti skladiščenja plina v jugovzhodni Evropi, izboljšanje medsebojne povezave plina in električnega toka, zlasti med severom in jugom, ter naložbe v jedrsko energijo.

Varnost bi povečali terminali LNG

Najpomembnejše za energetska varnost EU pa je povečanje naložb v nove terminale za tekoči naravni plin (LNG – liquid natural gas), kamor bi lahko dobavljali plin iz Katarja in od drugod, kar je glavna alternativa dobavi plina skozi plinovode. Nastajajoči trg z utekočinjenim plinom bo omogočil večjo preglednost svetovne cene plina ter omejil možnost vpliva Rusije na določanje cen plina.

Poleg tega bodo z novimi meddržavnimi infrastrukturnimi povezavami LNG terminali lahko zagotovili pomembne zasilne izhode v kakršni koli prihodnji plinski krizi. Že sama dostopnost LNG bo Rusijo odvrnila od samovoljnega ravnanja in okrepila pogajalsko moč EU. Nova plinska infrastruktura pa letos že prihaja v ospredje, vključno z britanskima LNG terminaloma South Hook in Dragon ter LNG terminalom v italijanskem Rovigu. Podobne terminale načrtujejo tudi na Poljskem in Hrvaškem, vendar je ekonomska vzdržnost takšnih terminalov negotova.

Vse omenjene rešitve za izboljšanje oskrbe EU z energijo bi morale teči vzporedno. Poleg tega bo treba dati večji pomen varčevanju z energijo in izboljšanju energetske učinkovitosti. Treba je sprejeti celovit pristop k energetska

Foto Aleš Černivec

ŽELIMO BITI ZRAVEN! – Slovenija, v njenem imenu predvsem plinski družbi Geoplina in Geoplina Plinovodi, se že dlje časa resno zanima za sodelovanje v projektu Južni tok, pa tudi Nabucco naj bi nas po eni izmed različic ne obšel. Na fotografiji je plinska razdelilna postaja Vodice na našem prenosnem plinovodnem omrežju.

varnosti, ki bo vključeval tudi okoljevarstvene vidike.

Da bi si zagotovila energetska varnost, mora EU začeti nastopati bolj enotno. Zdaj namreč države članice iščejo možnosti lastnih dvostranskih sporazumov, pogosto kot svarilo drugim državam članicam. Vrh EU marca letos bo pokazal, ali je Evropa sposobna spregovoriti v en glas, saj bodo vlade držav članic na njem pozvali k odobritvi 4,6 milijarde evrov za energetska projekte.

Rusije ne smemo izriniti iz pogovorov

Poleg tega mora EU dojeti, da se lahko kljub nezaupanju do

Rusije antagonističen pristop do te države izkaže kot neproduktiven. Čeprav Rusija, kratkoročno ali srednjeročno, ne more preusmeriti svojih zalog stran od Evrope, saj večina pogodb o dobavi velja do leta 2030, mora EU upoštevati, da sta Indija in Kitajska potencialno pomembna alternativna trga za ruski plin. Trenutne razprave med Rusijo in Kitajsko o gradnji plinovoda, ki bi potekal vzporedno z naftovodom (slednjega bodo zagnali še letos) so dokaz, da se Rusija ozira za novimi trgi za svoj plin. EU se mora zavedati, da se v času, ko izbira, s kom bo sklepala posle ter vztraja pri določanju pogojev,

svetovni energetski trg spreminja tako kot njen pogajalski položaj. Spodbudno je, da sta se pretekli teden na prvem plenarnem zasedanju po treh letih sešli Evropska komisija in ruska vlada, pozivi k obnovitvi sodelovanja pa zbuja upanje.

Poleg tega bo morda morala EU znova preučiti tudi svoj odnos do Turčije. Turčija je ključna tranzitna država v projektu Nabucco. Turški premier Tayyip Erdogan je konec januarja z izjavo, v kateri je usodo Nabucca povezal s sprejetjem Turčije v Evropsko unijo, namignil, da bi lahko nadaljnje zavračanje pristopnih pogajanj s Turčijo resno ogrozilo strateške, geopolitične in energetske interese EU.

EU ni v položaju, da bi dobila torto in jo tudi pojedla. Bolj verjetno je, da bo na svoji poti še naprej prisiljena sklepati kompromise. Najbolje bo, če se pri tem ne bo srečevala z izvršenimi dejstvi.

Glede na to, da bodo medvladno srečanje o projektu Nabucco, volitve v Turčiji, Ukrajini in Iranu ter vrh EU potekali marca, bodo prihodnji meseci najverjetneje odločilni za energetska varnost EU. **ANA STANIČ**, odvetnica s sedežem v Londonu, specialistka za energetiko in arbitražo, www.ealaw.eu.

TRPEŽNA VOZILA ZA TEŽKE ČASE

TRAFIC ŽE ZA 12.951 EUR BREZ DDV-JA

MASTER ŽE ZA 14.833 EUR BREZ DDV-JA

KANGOO ŽE ZA 8.741 EUR BREZ DDV-JA

www.renault.si

**4 LETA
GARANCIJE
TRAVNIKA**

ODPELJITE ŠTEVILKO 1 MED LAHKIMI GOSPODARSKIMI VOZILI!

Renault Trafic, Renault Kangoo so odlej dostopni po posebni ponudbi Renault Financiranja PPOFI, ki vključuje obvezno in vsakomur lahko zavarovanje vozila za vsakodnevno in trajno uporabo, kupcu pa ni potrebno plačati stroškov odobritve. Težki vozniki kar naložite.